

VIJEĆE EUROPE
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

ČETVRTI ODJEL

ODLUKA
O DOPUŠTENOSTI

Zahtjeva br. 46306/99

Matija OČIĆ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Četvrti odjel) zasjedajući 25. studenoga 1999. godine u vijeću u sastavu:

g. M. Pellonpää, predsjednik,
g. G. Ress,
g. I. Cabral Barreto,
g. V. Butkevych,
gđa N. Vajić,
g. J. Hedigan,
gđa S. Botoucharova, suci

i g. V. Berger, tajnik Odjela,

uzimajući u obzir članak 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, uzimajući u obzir zahtjev protiv Hrvatske kojeg je 10. prosinca 1998. godine podnio Matija Očić, te koji je registriran 22. veljače 1999. godine pod brojem 46306/99, uzimajući u obzir izvješće predviđeno pravilom 49. Poslovnika Suda, nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je hrvatski državljanin, rođen je 1932. godine i živi u Zagrebu. On je pravnik.

A. Osobite okolnosti predmeta

Činjenično se stanje predmeta, prema navodima podnositelja zahtjeva, može sažeti kako slijedi.

Dana 4. prosinca 1996. godine podnositelj zahtjeva je hrvatskom Ustavnom sudu (Ustavni sud Republike Hrvatske) podnio ustavnu tužbu tvrdeći da je Zakon o naknadi za i o povratu imovine oduzete za vrijeme jugoslavenskog komunističkog režima [1], u cjelini, povrijedio ustavna jamstva prava na vlasništvo, socijalne pravde, vladavine prava, te prava na nasljedstvo. On nadalje tvrdi da su mu odredbe tog zakona onemogućile zaštititi njegove vlastite interese, kao i interese stranaka koje je zastupao kao odvjetnik.

Nakon četrnaest mjeseci, podnositelj zahtjeva je zatražio ubrzanje postupka pred Ustavnim sudom, ali nije dobio nikakav odgovor.

Dana 21. travnja 1999. Ustavni je sud donio svoju odluku koja je objavljena u "Narodnim novinama". Ustavni sud je ukinuo odnosno izmijenio nekoliko odredaba dotičnoga zakona jer nisu bile u skladu s hrvatskim Ustavom. Kao prvo, donesene su izmjene kojima se osobama stranog (nehrvatskog) državljanstva priznaje da mogu biti nositelji prava koja proizlaze iz tog zakona. Kao

drugo, ukinuto je pravo prvokupa prijašnjeg vlasnika u odnosu na stan na kojem je prije postojalo stanarsko pravo.

B. Mjerodavno domaće pravo prije izmjena koje je donio Ustavni sud (vidi gore)

Mjerodavne odredbe Zakona o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine propisuju kako slijedi.

Članak 9.: Zakon se primjenjuje na prijašnje vlasnike i njihove zakonske nasljednike prvoga nasljednog reda, osim onih koji imaju strano državljanstvo.

Članak 22.: Većina stanova koji su bili dani na korištenje na temelju stanarskog prava neće biti u kategoriji onih koji se mogu vratiti svojim izvornim vlasnicima. Može postojati pravo na naknadu.

Članak 45.: Imovina poduzeća neće biti u kategoriji one imovine koja se može vratiti. Članak predviđa naknadu za takvu imovinu.

Članak 48.: Prijašnjim vlasnicima vratit će se u vlasništvo samo one pokretnine koje imaju kulturnu, umjetničku i povijesnu vrijednost. Ako se takva imovina trenutno smatra dijelom kulturne baštine i ako je u vlasništvu zbirki, muzeja, galerija ili sličnih ustanova, može se dodijeliti samo naknada.

Članak 53.: Nekretnine koje su bile sastavni dio imovine poduzeća neće biti u kategoriji imovine koja se može vraćati, već može postojati pravo na naknadu.

Članak 54. isključuje od povrata imovinu koja je trenutno u posjedu pravnih osoba iz područja zdravstva, socijalne skrbi, obrazovanja, kulture, znanosti, itd. Njime se, međutim, predviđa da hrvatska vlada može odlučiti vratiti takvu imovinu u iznimnim okolnostima.

Članak 55. isključuje od povrata razne vrste imovine koja pripada pravnim osobama koje obavljaju djelatnost javnih službi ili koje su namijenjene javnoj uporabi ili imovinu extra commercium. Povrat je isto tako isključen ako bi se njime nanijela šteta okolišu ili poslovanju industrijskih kompleksa.

Člankom 58. utvrđuje se svota od 3.700.000,00 kn kao najviši iznos naknade.

PRIGOVORI

1. Podnositelj zahtjeva prigovara na temelju članka 1. Protokola br. 1. da je pravo na vlasništvo kao takvo povrijeđeno Zakonom o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine. On posebno osporava članke 9., 22., 45., 48., 53., 54., 55. i 58. dotičnoga zakona.

2. Podnositelj zahtjeva prigovara na temelju članka 6., stavka 1. Konvencije da Ustavni sud njegov predmet nije riješio u razumnom roku.

PRAVO

1. Podnositelj zahtjeva prigovara da se dotičnim zakonom, u cjelini, krši njegovo pravo na vlasništvo prema članku 1. Protokola br. 1.

Sud primjećuje da se zahtjevom pokreće pitanje koje se osobito odnosi na navodno nesuglasje između Konvencije te Protokola s jedne strane, i dotičnog zakona koji uređuje pitanja koja se odnose na povrat imovine oduzete tijekom razdoblja od nekih četrdeset i pet godina, s druge strane.

Sud podsjeća da iako članak 33. Konvencije visokim ugovornim strankama dopušta obratiti se sudu povodom "svake navodne povrede" Konvencije od strane druge visoke ugovorne stranke, članak 34. zahtijeva da bi pojedini podnositelji zahtjeva trebali moći tvrditi da su uistinu pogođeni mjerom kojoj prigovaraju. Članak 34. ne može se koristiti kao osnova tužbe koja ima narav *actio popularis*, niti on može predstavljati osnovu za zahtjev postavljen in abstracto da neki zakon krši Konvenciju. (vidi presudu u predmetu *Klass and Others v. Germany* od 6. rujna 1978., Serija A, br. 28, str. 17-18, st. 33). Sud nadalje primjećuje da uvjeti koji uređuju pojedinačne zahtjeve na temelju članka 34. Konvencije nisu nužno isti kao i nacionalni kriteriji koji se odnose na *locus standi*. Nacionalna pravila u tom smislu mogu služiti u svrhe koje su drukčije od onih predviđenih člankom 34., te, iako te svrhe ponekad mogu biti analogne, one to ne moraju uvijek i biti (*ibid.*, str. 19, st. 36). Bilo kako bilo, Sud je smatrao da članak 34. Konvencije pojedincima omogućuje tvrditi kako neki zakon njihova prava krši sam po sebi, i onda kad nema pojedinačnih mjera provedbe, ukoliko su oni izloženi riziku da njime budu izravno pogođeni (vidi presudu u predmetu *Johnston and Others v. Ireland* od 18. prosinca 1986., Serija A, br. 112, str. 21, st. 42 i presudu u predmetu *Marckx v. Belgium* od 13. lipnja 1979., Serija A., br. 31, str. 13, st. 27).

U ovom predmetu zakon koji je predmet prigovora nije nikad primijenjen na podnositelja zahtjeva – njegov je zahtjev u naravi bio *actio popularis* kojom je on tražio in abstracto preispitivanje osporenog zakona u svjetlu Konvencije.

S obzirom na to, sad je potrebno utvrditi ispunjava li podnositelj zahtjeva, zbog određenog zakona koji se osporava, uvjete da, u smislu članka 34., bude potencijalna žrtva kršenja članka 6. stavka 1. Konvencije, te članka 1. Protokola br. 1., u kojima su upravo odredbe koje su dovele do središnjeg pitanja u ovom predmetu.

Mjerodavni dio članka 34. Konvencije glasi:

"Sud može primati zahtjeve od bilo koje fizičke osobe (...) koji tvrde da su žrtve povrede prava priznatih u ovoj Konvenciji ili dodatnim protokolima što ih je počinila jedna visoka ugovorna stranka. (...)"

Općenito govoreći, dotični zakon uređuje pravo na povrat imovine oduzete tijekom jugoslavenskog komunističkog režima (razdoblje od nekih četrdeset i pet godina), domašaj takvog povrata i modalitete naknade ili povrata. Iako podnositelj zahtjeva pobija dotični zakon u cjelini, on posebno kritizira članke 9., 22., 45., 48., 53., 54., 55. i 58.

Sud primjećuje da navedeni članci i zakon u cjelini uređuju kategorije imovine koja bi mogla odnosno koja ne bi mogla biti vraćena prijašnjim vlasnicima, te modalitete naknade.

Članak 9. dotičnog zakona ograničava kategorije osoba koje bi mogle ostvariti prava prema tom zakonu na način da isključuje sve fizičke osobe koje nisu hrvatski državljani da dan donošenja Zakona. Međutim, Ustavni je sud izmijenio tu odredbu kako bi uključila i strane državljane. U svakom slučaju, podnositelj zahtjeva je hrvatski državljanin te, čak i prije izmjena koje je napravio Ustavni sud, nije mogao biti pogođen tom odredbom.

Članak 22. predviđa da stanovi koji su bili dani na korištenje na temelju stanarskog prava neće biti vraćeni prijašnjim vlasnicima, uz izuzetak stanova oduzetih prijašnjim vlasnicima na temelju zakona o konfiskaciji. Međutim, u skladu sa stavkom 3. članka 22., prijašnji vlasnici imaju pravo na naknadu.

Članci 45., 48., 53., 54 i 55. svi zajedno isključuju određene kategorije imovine od povrata ili od prava utvrđenim Zakonom. Članak 48. se odnosi na pokretnine od kulturne, umjetničke i povijesne vrijednosti. Članak 53. se odnosi na određene kategorije nekretnina, članci 54. i 55. na imovinu koja je u posjedu pravnih osoba koje obavljaju djelatnost javnih službi ili su u javnoj uporabi ili na imovinu *extra commercium*. Članak 58. predviđa da iznos naknade ne može biti veći od 3.700.000,00 hrvatskih kuna.

Čak i predmnijevajući da potencijalni korisnici prava koja proizlaze iz osporavanog Zakona imaju pravo na zaštitu koju jamči članak 1. Protokola br. 1., Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva propustio dokazati da bi on sam na bilo koji način mogao biti pogođen osporavanim zakonom. Njegov je glavni prigovor taj da se tim zakonom krši pravo na vlasništvo kao takvo. Tek sporadično podnositelj zahtjeva spominje da se zakonom krše njegova ljudska prava i da mu je on onemogućio zaštititi njegove pravne interese odnosno interese njegovih stranaka. On nije pokazao da je potencijalni nositelj prava na povrat imovine ili na naknadu za bilo koju imovinu oduzetu od vlasnika za vrijeme jugoslavenskog komunističkog režima, niti da je od njega ili od njegovih pravnih prethodnika ikada oduzeta bilo kakva imovina.

Sud primjećuje da nema dovoljno izravne povezanosti između podnositelja zahtjeva kao takvog i povrede za koju tvrdi da ju je pretrpio zbog navodnog kršenja Konvencije. U vezi s time, Sud podsjeća da osoba koja nije u mogućnosti dokazati da je osobno pogođena primjenom zakona kojeg kritizira ne može tvrditi da je žrtva kršenja Konvencije (vidi br. 9939/82 Dec. 4.7.1983, D.R. 34, str. 213).

Iz tih razloga, podnositelj zahtjeva se ne može smatrati žrtvom povrede prava utvrđenih Konvencijom. Stoga je njegov zahtjev prema članku 1. Protokola br. 1. nesukladan *ratione materiae* s odredbama Konvencije.

2. Podnositelj zahtjeva prigovara da je duljina postupka kojeg je pokrenuo pred Ustavnim sudom o ustavnim pitanjima koja se odnose na Zakon o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine bila prekomjerna. On se poziva na članak 6., stavak 1. Konvencije.

U odnosu na prigovor podnositelja zahtjeva prema članku 6. stavku 1. Konvencije, Sud ponavlja da, kako bi članak 6. stavak 1. bio primjenjiv, mora postojati istinski i ozbiljni spor o nekom građanskom pravu za koje se može reći, barem na osnovi o kojoj se može raspravljati, da je priznato prema domaćem pravu. Ishod postupka mora biti izravno presudan za pravo o kojem se radi. Kao što je dosljedno stajalište Suda, tek neodređene veze ili daleke posljedice nisu dovoljne kako bi se članak 6., stavak 1. uveo u igru (vidi presude u sljedećim predmetima: *Masson and Van Zon v. the Netherlands*, 28. rujna 1995., Serija A., br. 327-A, str. 17, st. 44; *Balmer-Schafroth and Others v. Switzerland* od 26. kolovoza 1997., *Reports of Judgments and Decisions 1997-IV*, st. 32, str. 1357).

Iako je pravo na vlasništvo kao takvo građansko pravo, Sud, s obzirom na naprijed iznesena razmatranja te s obzirom na *actio popularis* narav zahtjeva podnositelja zahtjeva, zaključuje da se članak 6., stavak 1. ne primjenjuje i da je ovaj zahtjev nesukladan *ratione materiae* s odredbama Konvencije.

Slijedi da je zahtjev u cjelini nedopušten u smislu članka 35., stavka 3. i da ga stoga treba odbiti u skladu sa člankom 35. stavkom 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno/većinom glasova,

ZAHTJEV PROGLAŠAVA NEDOPUŠTENIM.

Vincent Berger
Tajnik

Matti Pellonpää
Predsjednik

---

[1] Prijevod s engleskog. Izvornik: "Zakon o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine ". U daljnjem tekstu koristi se izvorno ime Zakona, op.prev.